

KOBİ YÖNETİMİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIĞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA ¹

Sevilay ÇELEBİ

Bolu Abant İzzet Baysal Ünv.

Orcid ID: 0009-0004-4626-1625

e-mail: sevilayucar14@icloud.com

Ferudun KAYA, Prof. Dr.

Bolu Abant İzzet Baysal Ünv.

Orcid ID: 0000-0002-8930-9711

e-mail: kayaferudun@gmail.com

Hülya ER, Doç. Dr.

Bolu Abant İzzet Baysal Ünv.

Orcid ID: 0000-0002-3715-2433

e-mail: hulyaer@ibu.edu.tr

ÖZET

Finansal okuryazarlık, bireylerin ve işletmelerin finansal konularda bilgi sahibi olma, tasarruf etme, yatırım yapma gibi becerilerini içermektedir. KOBİ'lerin maliyetlerini etkili bir şekilde azaltmak, riskleri yönetmek ve gelecekte doğru finansal kararlar alabilmek için finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, Bolu ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemektir. Çalışmada, veri toplamak amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden biri olan anket tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya dahil edilen 89 KOBİ'nin anket sonuçları doğrultusunda, cinsiyetin, katılımcıların finansal bilgi düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu ve kadın katılımcıların finansal bilgi düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal davranış ve finansal bilgiler arasında da farklılıklar

---

¹ Bu makale, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı'nda 05.01.2024 tarihinde tamamlanan "Kobi'lerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir. Ayrıca, bu çalışma 10th International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress, 10-13 Eylül 2024, Targoviste / Romanya'da özet bildiri olarak sunulmuştur.

bulunmuştur. KOBİ çalışanları ve yöneticilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması, sağlıklı finansal kararlar alınmasını ve ekonomik refahın yükselmesini destekleyebilir. Bu konuda yapılan sınırlı araştırmalar dikkate alındığında, çalışmanın hem sektöre hem de literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: FİNANS, FİNANSAL OKURYAZARLIK, KOBİ.

Jel Kodları: G20, G21, E02

A STUDY ON FINANCIAL LITERACY OF SME MANAGEMENT

ABSTRACT

Financial literacy includes the skills of individuals and businesses such as having financial knowledge, saving, and making investments. In order for SMEs to effectively reduce their costs, manage risks, and make the right financial decisions in the future, their financial literacy levels must be high. The purpose of this study is to examine the financial literacy levels of SMEs operating in Bolu province. In the study, the survey technique, one of the quantitative research methods, was used to collect data. According to the survey results of 89 SMEs included in the study, it was determined that there was a significant difference in the financial knowledge levels of the participants according to gender and that the financial knowledge levels of female participants were higher than those of male participants. In addition, differences were found between the financial literacy level and financial behavior and financial information. Increasing the financial literacy levels of SME employees and managers can support healthy financial decisions and increase economic well-being. Considering the limited research conducted on this subject, it is thought that the study will contribute to both the sector and the literature.

Keywords: FINANCE, FINANCIAL LITERACY, SME.

Jel Codes: G20, G21, E02

1.GİRİŞ

Bir ülkenin ekonomik gücünü gösteren faktörlerin arasında uluslararası ve küresel çaplardaki piyasalarda rekabet edebilirlik seviyesini artırabilmesi yer almaktadır. Bu gücü oluşturmada aktif rol oynamak isteyen ülkeler inovasyon, girişimcilik ve işletme yönetimindeki esneklik açısından kendini geliştirmelidir. Ancak ülke ekonomisini en temelden inşa etmek yerel ve bölgesel sanayi ile başlamaktadır (Anna vd., 2016). Ekonomi ve endüstri uzmanları, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ülke sanayisinin güçlendirilmesinde önemli bir rol oynadığı konusunda hemfikirdir. Küçük ve orta ölçekli işletmeler, ülke ekonomilerinde çeşitli işlevler üstlenmektedir. Bu işlevler arasında yüksek istihdam sağlama, finansal kaynakların etkin kullanımı ve üretime aktarılması ile piyasalarda tekelleşmenin önlenmesi gibi önemli roller bulunmaktadır (Vo Van, 2015).

Küçük işletmelerin büyümesini hedeflemek doğru bir yaklaşım olmakla birlikte, finansman eksikliği, yasal düzenlemeler, ekonomik koşullar, zayıf altyapı, yolsuzluk, düşük talep ve yoksulluk gibi makro çevreden kaynaklanan sorunlar bu süreci zorlaştırmaktadır. Bunun yanı sıra, hammadde yetersizliği, nitelikli personel eksikliği, maliyet kontrolü zorlukları ve ucuz yabancı ürünlerin piyasadaki fazlalığı gibi mikro düzeydeki problemler de önemli engeller arasında yer almaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde, KOBİ'lerin karşılaştığı bu makro çevre kaynaklı sorunları anlamak, sürdürülebilir büyüme stratejilerinin geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir (Salihu, 2015).

Finansal okuryazarlık, çoğunlukla işletmelerin mikro düzeydeki finansal kararlarını etkileyen bilgi ve becerilere odaklanmaktadır. Bu nedenle, KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması, bu işletmelerin mikro düzeyde daha sağlıklı finansal kararlar alabilmelerine yardımcı olabilir. Teknolojinin gelişimiyle birlikte finansal araçlarda çeşitlenme görülmektedir. Bu durum KOBİ'lerde finansal okuryazarlığın daha da önemli hale gelmesine sebep olmaktadır. Finansal yönetim, rekabet avantajı, kredi finansman gibi nedenlerden dolayı finansal okuryazarlık,

KOBİ'lerin sağlıklı bir finansal yapıya sahip olabilmeleri, büyümeleri ve rekabet avantajı elde edebilmeleri için önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, Bolu ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemektir.

KOBİ çalışanları ve yöneticilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin artması, doğru finansal kararlar almalarını, yatırım süreçlerinde daha bilinçli hareket etmelerini, risklerini etkin bir şekilde yönetmelerini ve işletmelerinin finansal performansını geliştirmelerini sağlayarak işletme başarısı açısından önemli rol oynamaktadır. Literatür incelendiğinde, KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeylerine ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Genel olarak incelenen çalışmalarda, bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin yükseldikçe aldıkları finansal kararların daha bilinçli ve yerinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu çalışmanın, KOBİ'lere ve literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

2.LİTERATÜR TARAMASI

Finans kavramı, *"fon ve sermaye sağlamaya yönelik ticari etkinlik"* olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Khan ve Jain (2008) ise finansı, *"parayı yönetme sanatı"* olarak ifade etmektedir. Finans, aynı zamanda gerçek ve tüzel kişilerin, işletmelerin yararlanabileceği sermaye, para veya fon şeklinde de adlandırılmaktadır (Okka, 2010). Finans, hem bireyleri hem de işletmeleri, dolayısıyla hane halkını ve devlet bütçesini ilgilendirdiği için önemlidir (Öztürk, 2014). Bu nedenle, finans kavramı ile ilgili farkındalığın artırılması ve toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, finans yönetimi konusunda bireylerin ve işletmelerin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Paramasivan ve Subramanian (2009), finans yönetimi kavramını, bireylerin ve işletmelerin parasal hedeflerinin belirlenmesi, sürdürülmesi ve karar alınması süreçlerini kapsayan bir alan olarak belirtmektedir. Bu açıdan finans ve finans yönetimi kavramları, ekonomik planlamalar ve sürdürülebilirlik için öne arz etmektedir.

Okuryazarlık bir alanla ilgili konuları sadece okuyup yazma anlamında kullanılmamaktadır. İlgili alanda okuryazar olan bir birey, o alanın kavramlarını, kavramlar arası ilişkileri, alanı ile ilgili bilgi ve becerileri bilen ve uygulayabilen niteliktedir (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Finansal bilgi, bir bilgi türü olmakla birlikte, iki farklı ölçütte var olduğu söylenmektedir. Birinci ölçüt; makroekonomik düzeyde finansal bilgilerden meydana gelmektedir. İkinci ölçüt ise mikro ekonomik düzeyde finansal bilgilerdir. Genel olarak finansal bilgiler, ekonomik bağlantılı bütçe açıkları, yıllık planlar, ulusal ticarete ilişkin rakamlar ve bazı verilerden oluşan genel ekonomik hesaplara ait verileri ifade etmektedir. Bununla birlikte finansal bilgi, ülke ekonomilerinde yer alan tüm kurum ve kuruluşların da kaynağı olarak bilinmektedir (Özdemir, 2011). Finansal tutumlar, bireylerin para kazanma, harcama, biriktirme ve yatırım yapma gibi finansal davranışlarını belirlemektedir (Gönen ve Özmete, 2007). Finansal davranış ise, bireylerin varlıklarını izleyip yönetmesini, borç ve kredilerini etkili şekilde kullanmasını, risklerden kaçınarak uzun vadede getiri sağlamaya yönelik adımlar atmasını ifade etmektedir (Alkaya ve Yağlı, 2015). Xiao ve O'Neill (2016), finansal davranışı, para kullanımı için plan yapma, harcamaları kaydetme, sabit giderleri değerlendirme ve finansal işlemleri takip etme tutumu olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık, finansal tutum, finansal bilgi ve finansal davranış gibi temel bileşenlerden oluşmakta ve bu unsurların bir arada değerlendirilmesi, bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini doğru bir şekilde ölçmek için önemlidir (Hung vd., 2009).

Finansal okuryazarlık, bireylerin temel düzeyde finansal bilgi ve becerilere sahip olmalarını, bu bilgi ve becerileri finansal davranışlarında uygulamalarını, etkili finansal kararlar alabilmelerini ve finansal planlamalar yapabilmelerini ifade etmektedir. Bu bağlamda, finansal okuryazar bir bireyin finans uzmanı olmasına gerek olmadığı, ancak temel finansal bilgileri bilmesinin yeterli olduğu vurgulanmaktadır (Durmuşkaya ve Kavas, 2018). Alan yazınında, finansal okuryazarlığı yüksek olan bireylerin birkaç ortak özelliği olduğu ifade edilmektedir. Bu özellikler arasında; eğitilmiş ve bilgili olmaları, bankacılık, kredi ve vergi

uygulamaları ile yatırım, tasarruf ve para yönetimi konusunda bilgi sahibi olmaları, para ve varlık yönetiminin temel kavramlarını bilip anlamaları yer almaktadır. Ayrıca, finansal bilgilerini kullanarak geleceğe yönelik planlar yapmaları ve bu planlara göre finansal kararlar almaları da önemli bir özellik olarak öne çıkmaktadır (Gökmen, 2012).

KOBİ'lerin ekonomideki önemli rolü göz önüne alındığında, daha yüksek finansal okuryazarlık seviyelerine ulaşma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu alanlar arasında nakit bütçesi yönetimi, alternatif finansman kaynaklarına erişim, risk sermayesi yönetimi, acil durum fonlarının belirlenmesi, makroekonomik verilerin yorumlanması, kriz senaryolarının hazırlanması, sermaye yapısının güçlendirilmesi ve destek-teşvik süreçlerine uygun yapılar oluşturulması yer almaktadır. Bu unsurlar, KOBİ'lerin sürdürülebilir bir yapıya ulaşabilmesi için temel fonksiyonları ifade etmektedir (Arslan, 2019). KOBİ'lerde finansal okuryazarlığın önemi, literatürde birçok kaynakla vurgulanmakta ve özellikle finansal krizler sonrası karşılaşılan zorluklarla pekiştirilmektedir. KOBİ'lerin temel amacı, işletmenin piyasa değerini maksimize etmektir. Bu hedefe ulaşmak için yöneticiler, risk ve karlılığı dikkate alarak çeşitli kararlar almakta ve bu kararlar üzerinde etkin bir kontrol sağlamaktadır (Kaya, 2015: 12).

Literatürde finansal okuryazarlıkla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, Brown vd., (2006), İngiltere'deki 147 KOBİ üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada, finansal eğitimin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisini incelemiş ve KOBİ sahiplerinin/yöneticilerinin finansal okuryazar olmadıklarını fark ettiklerini ortaya koymuşlardır. Ancak bu farkındalığa rağmen, finansal okuryazarlığın işletme yönetimi için ne kadar önemli olduğunu tam olarak kavrayamadıkları görülmüştür. KOBİ sahipleri ve yöneticileri, temel mali tabloları okuma ve anlama yeteneğine sahip olsalar da, finansal kararlar alma ve finansal yönetim konularında yetersiz kalmaktadırlar. Ayrıca, finansal ihtiyaçları konusunda da bilgi eksiklikleri bulunduğu gözlemlenmiştir.

Akyol (2010) özel banka çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeye yönelik yaptığı çalışmasında, 375 banka çalışanlarının finans sektörü içerisinde yer almalarına ve mesleki tecrübelerine sahip olmalarına rağmen, beklenilenin aksine finansal okuryazarlık hususunda çeşitli eğitimler almaları gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Sage (2012), Kanada'da yaptığı araştırmada, KOBİ sahipleri ve yöneticilerinin finansal okuryazarlık konusunda eksiklik hissettiklerini ve bu alanda yeterli eğitim almadıklarını belirlemiştir. Çoğunlukla finansal yönetim eğitimini kendileri veya muhasebecileri almakla birlikte, finansal okuryazarlığın önemini tam olarak kavrayamadıkları tespit edilmiştir.

Atkinson ve Messy (2012) çalışmalarında, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun finansal bilgi düzeylerinin düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Buna karşın, Njoroge (2013) Kenya'da gerçekleştirdiği 79 KOBİ'ye yönelik anket çalışmasında, KOBİ sahipleri ve yöneticilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Samkin vd. (2014) Yeni Zelanda'da gerçekleştirdikleri 17 KOBİ'ye yönelik anket çalışmasında, borç yönetimi, fiyatlandırma, kredili satışların yönetimi, finansal kayıt tutma ve nakit yönetiminin firma başarısı için önemli finansal beceriler olduğunu belirlemiştir.

Bayrakdaroğlu ve Şan (2014) Türkiye'de 120 KOBİ sahibi ve yöneticisiyle yaptıkları anket çalışmalarında, finansal bilgi eksikliklerinin KOBİ'lerin finansal piyasalara katılımını sınırladığını, ancak finansal okuryazarlık seviyesinin arttıkça bu katılımın yükseldiğini tespit etmişlerdir. Ayrıca, finansal eğitim ile finansal okuryazarlık arasında olumlu bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Kaya (2015) ise İzmir'de 140 KOBİ yöneticisiyle gerçekleştirdiği çalışmada, yöneticilerin eğitim seviyesi arttıkça finansal okuryazarlık seviyelerinin de yükseldiğini belirlemiştir. Aynı çalışmada, dış ticaret faaliyetlerinde bulunan KOBİ yöneticilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Patrick (2015), Kenya'da 85 KOBİ üzerinde yaptığı çalışmasında, finansal okuryazarlık seviyesinin işletme performansı üzerinde olumlu etkisi olduğu, finansal okuryazar KOBİ'lerin daha başarılı olduğu bulmuştur. Gencan (2018) Trabzon ilinde

yaptığı çalışmada, turizm sektöründeki 50 KOBİ sahibi ve yöneticisinin finansal okuryazarlık seviyelerini incelemiştir. Çalışma sonuçlarına göre, KOBİ sahiplerinin finansal okuryazarlık, finansal tutum ve finansal davranış seviyelerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. KOBİ'lerin çoğu, teşvik ve destekler hakkında bilgi sahibi olmamakta, yalnızca KOSGEB destekleri hakkında bilgi bulunmaktadır. Ayrıca, ticari kredi kartı ve kredili hesaplar gibi temel finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olsalar da, nakit akım tablosu ve gelir tablosu gibi ileri düzey finansal araçlar konusunda yetersiz bilgiye sahiptirler. KOBİ sahipleri, temel finansal sorulara doğru cevaplar verirken, ileri düzey finansal sorulara genellikle yanlış veya kararsız yanıtlar vermiştir.

Çör (2018) Antalya'da, 154 KOBİ sahibi/yöneticisinin finansal okuryazarlık seviyeleri incelediği çalışmada, KOBİ sahiplerinin finansal okuryazarlık seviyesinin yeterli olmadığı belirlemiştir. Yaş, cinsiyet ve medeni durum gibi demografik faktörlerin finansal okuryazarlık üzerinde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ayrıca, KOBİ sahipleri/yöneticilerinin kredi çeşitliliği hakkında daha fazla bilgi edinmeleri durumunda, finansal okuryazarlık ve finansal davranışlarının artacağı görülmüştür. Adıyaman'ın (2020), Şırnak'ta KOBİ'lerin finansal okuryazarlık seviyelerini incelemeyi amaçlayan çalışmada, 335 KOBİ sahibi ve yöneticilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum ve sektör arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Kulak (2021) Muğla Merkez İlçe'deki 90 esnafın finansal okuryazarlık düzeylerini ve finansal okuryazarlık eğitimine yönelik tutumlarını incelemiştir. Çalışma sonuçlarına göre, esnafın finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğunu kabul etmekte ve özellikle para yönetimi ve bütçeleme gibi temel finansal konularda daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, borsada yatırım yapma gibi ileri düzey finansal konularda eğitim almak istediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar, finansal okuryazarlık eğitimini tercihen yüz yüze almak

istediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular, esnafların finansal bilgi eksikliklerini ve finansal okuryazarlık eğitimine yönelik talebi ortaya koymaktadır.

Üngör'ün (2021) 120 KOBİ ile yaptığı çalışmasında, KOBİ sahipleri/yöneticilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek, ancak finansal bilgi seviyelerinin temel düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Aykut (2022) yaptığı çalışmada, Isparta ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeyleri ölçülmüş ve aynı zamanda KOBİ'lerin demografik özelliklerinin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Araştırmaya 377 KOBİ sahibi ve yöneticisi dahil edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, Isparta ilinde faaliyet gösteren KOBİ sahipleri ve yöneticilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaş, eğitim durumu ve gelir arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu, ancak cinsiyet ile arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Erdem, (2022) yaptığı çalışmada, Kütahya Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren Küçük Sanayi işletmeleri seçilmiş ve kolayda örnekleme yöntemi ile esnaflar ziyaret edilerek anket çalışması yapılmıştır. Çalışma kapsamında 208 katılımcıya ulaşılmıştır. İşçi/çalışanları için teşvik kullananların, bir sonraki yıl için bütçe hazırlayanların finansal kavram bilgisi, finansal araç bilgisi ve finansal okuryazarlık düzeylerinin anlamlı düzeyde daha yüksekken şahıs işletmesi sahiplerinin ve Teşvikler Hakkında Bilgi Kaynağının ailesi olduğunu ifade edenlerin anlamlı düzeyde daha düşük bir seviyede seyrettiği görülmüştür.

Erdoğan ve Özsoy (2022), yaptıkları çalışmada Türkiye'de finansal okuryazarlık ve emeklilik planlaması düzeylerini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda, düşük finansal bilgisizlik ve planlama oranlarını tespit etmiştir. Çalışmada, 2021 yılında Türkiye'de gerçekleştirilen bir anket çalışmasının verileri kullanılmıştır. Ana bulgulara göre, örnekleme katılımcıların sadece %32'si, faiz bileşikliği ve enflasyon ile ilgili iki basit soruyu doğru bir şekilde cevaplayabilmiştir. Üçte biri ise hisse senedi piyasası riskini tam olarak anlayamamıştır. Katılımcıların %37'si emekliliğe ne kadar ihtiyaçları olduğunu hesaplamış, sadece %12'si ise başarılı bir emeklilik planı yaptığını belirtmiştir.

3.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmanın amacı, Bolu ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemektir. Araştırmanın alt amaçları arasında, finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış değişkenlerinin cinsiyete, medeni duruma, yaş gruplarına ve finansal okuryazarlık düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi yer almaktadır.

Araştırmanın ana kütlesi, Bolu ilinde faaliyet gösteren ilçeler de dahil olmak üzere toplamda 7,998 KOBİ'den oluşmaktadır (SGK, 2023). Bu araştırmada, Bolu ilinde (ilçeler hariç) faaliyet gösteren KOBİ'lerin tamamına anket gönderilmiştir. Ancak bu grup içerisinde sadece 100'ü anket çalışmasına katılmayı kabul etmiştir. Elde edilen anket formlarının geçersiz olanların ayrılmasından sonra 89 KOBİ'nin anketi değerlendirmeye alınmıştır. KOBİ'lere anket formları 01.01.2022-01.09.2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırma, Bolu ilinde (ilçeler hariç) faaliyet gösteren KOBİ'leri kapsamaktadır. Araştırma, ilgili tarihlerde Bolu ilinde faaliyet gösteren KOBİ'ler ile yapılması ve KOBİ'lerin anket uygulamalarına kısmen isteksiz yaklaşımları önemli kısıtlarıdır. Ankete katılanların anket formundaki ölçek sorularına gerçekçi ve içten yanıtlar verdiği varsayılmıştır.

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak nicel araştırma yöntemi olan anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada, finansal okuryazarlık ölçeğine yönelik Üngör (2021) tarafından geliştirilmiş ve uyarlanmış sorulardan yararlanılmıştır. Anketin birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini ölçme amaçlanmıştır. Anketin finansal tutum bölümünde 12 soru, finansal davranış bölümünde 11 soru ve finansal bilgi bölümünde 25 sorudan oluşmaktadır. Yapılan anket toplamda 48 sorudan oluşmaktadır. Anket formunda bulunan ifadeler 5'li likert tipine göre hazırlanmıştır.

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir;

H1: KOBİ'lerin cinsiyetleri ile finansal tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2: KOBİ'lerin cinsiyetleri ile finansal davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3: KOBİ'lerin cinsiyetleri ile finansal bilgileri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H4: KOBİ'lerin medeni durumları ile finansal tutumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H5: KOBİ'lerin medeni durumları ile finansal davranışları arasında anlamlı farklılık vardır.

H6: KOBİ'lerin medeni durumları ile finansal bilgileri arasında anlamlı farklılık vardır.

H7: KOBİ'lerin yaşları ile finansal tutumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H8: KOBİ'lerin yaşları ile finansal davranışları arasında anlamlı farklılık vardır.

H9: KOBİ'lerin yaşları ile finansal bilgileri arasında anlamlı farklılık vardır.

H10: KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal tutumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H11: KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal davranışları arasında anlamlı farklılık vardır.

H12: KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal bilgileri arasında anlamlı farklılık vardır.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi için SPSS 27 paket programından yararlanılmıştır. Öncelikle araştırmadan elde edilen verilerle katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi için frekans analizi yapılmıştır. Ölçek maddelerinin güvenilirlik ve geçerlilikleri faktör ve güvenilirlik analizi ile test edilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçek alt boyutlar için verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogrov Smirnov ve Shapiro Wilks testi ile incelenmiş olup veri setinin normal dağılmadığı görülmüştür. Katılımcıların demografik özelliklere göre farklılık gösterme durumu Mann Whitney ve Kruskal Wallis testleri ile analiz edilmiştir.

4.ARAŞTIRMA BULGULARI

Katılımcıların demografik özelliklerinde cinsiyet dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %75,3'ünün erkek, %24,7'sinin kadın olduğu görülmektedir. Yaş grupları açısından bakıldığında, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%43,8) 29-39 yaş grubunda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu, çalışmaya katılanların büyük oranda orta yaş grubunda olduğunu ve finansal karar alma süreçlerinde aktif bir dönemde olduklarını göstermektedir. Medeni durum açısından, katılımcıların %74,2'sinin evli olması, bireylerin finansal kararlarını aile sorumlulukları çerçevesinde aldıklarını gösterebilir. Eğitim durumu verileri, katılımcıların yarısından fazlasının (%50,6) ön lisans mezunu olduğunu, bu durumun katılımcıların genelde orta düzeyde bir eğitim seviyesine sahip olduklarını ve bunun finansal okuryazarlık düzeylerine etkisi olabileceğini göstermektedir.

Faaliyet süresine göre katılımcıların çoğunluğu (%68,6), 6 yıl ve üzeri süredir faaliyette bulunmaktadır. Ciro açısından, katılımcıların büyük bir kısmının (%47,2) 0-3 milyon TL arasında bir ciroya sahip olduğu, yani daha küçük ölçekli işletmelerden oluştuğu görülmektedir. Firmalardaki pozisyonlara bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunun (%77,5) firma sahibi veya ortağı olduğu dikkat çekmektedir. Çalışma süresi açısından ise katılımcıların yarısından fazlası (%50,6) 1-10 yıl arasında çalışmaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyine ilişkin değerlendirmelerde, katılımcıların çoğunluğu (%75,3) kendilerini orta (%39,3) veya iyi (%36) düzeyde finansal okuryazarlık seviyesine sahip olarak tanımlamaktadır. Bu, genel olarak katılımcıların finansal konularda belirli bir bilgi birikimine sahip olduğunu ancak daha ileri düzeyde bilgiye ihtiyaç duyabileceklerini göstermektedir.

4.1. Hipotez Testleri

Finansal okuryazarlığın demografik özelliklere göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını tespiti için Mann Whitney ve Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Tablo 1'de kadınlar ve erkekler arasında ölçek puanları bakımından karşılaştırma testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 1. Cinsiyet Gruplarının Ölçek Puanları Bakımından Karşılaştırılması

DEĞİŞKEN	KATEGORİ	N	S.O	S.T	U	p
Finansal Tutum	Erkek	67	43,40	2908,00	630,000	0,307
	Kadın	22	49,86	1097,00		
Finansal Davranış	Erkek	67	43,63	2923,00	645,000	0,380
	Kadın	22	49,18	1082,00		
Finansal Bilgi	Erkek	67	40,72	2728,50	450,500	0,006*
	Kadın	22	58,02	1276,50		

*p<0,05 anlamlı fark var, p> 0,05 anlamlı fark yok

Tablo 1’de Mann Whitney testine göre; Kadınlar ve erkekler arasında finansal tutum ve finansal davranış puanı bakımından istatistiksel anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Fakat kadınlar ve erkekler arasında finansal bilgi puanı bakımından istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır. Kadınların puan sıra ortalaması 58,02 erkeklerin 40,72’dir. Buna göre kadınların finansal bilgi puanı erkeklere göre daha yüksektir. Buna göre H1 ve H2 hipotezleri reddedilmiş olup H3 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 2’de medeni durum grupları arasında ölçek puanları bakımından karşılaştırma testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 2. Medeni Durum Gruplarının Ölçek Puanları Bakımından Karşılaştırılması

DEĞİŞKEN	KATEGORİ	N	S.O	S.T	U	p
Finansal Tutum	Bekâr	23	45,61	1049,00	745,000	0,895
	Evli	66	44,79	2956,00		
Finansal Davranış	Bekâr	23	46,37	1066,50	727,500	0,767
	Evli	66	44,52	2938,50		
Finansal Bilgi	Bekâr	23	50,30	1157,00	637,000	0,253
	Evli	66	43,15	2848,00		

*p<0,05 anlamlı fark var, p> 0,05 anlamlı fark yok

Tablo 2’de Mann Whitney testine göre; medeni durum grupları arasında finansal tutum, finansal davranış ve finansal bilgi puanları bakımından istatistiksel anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Buna göre H4, H5 ve H6 hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 3’te yaş grupları arasında ölçek puanları bakımından karşılaştırma testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 3. Yaş Gruplarının Ölçek Puanları Bakımından Karşılaştırılması

DEĞİŞKEN	KATEGORİ	N	S.O	X ²	P
Finansal Tutum	18-28	8	47,63	3,460	0,326
	29-39	39	49,79		
	40-50	25	37,80		
	51 ve üzeri	17	43,35		
Finansal Davranış	18-28	8	50,38	1,699	0,637
	29-39	39	44,78		
	40-50	25	40,44		
	51 ve üzeri	17	49,68		
Finansal Bilgi	18-28	8	53,69	2,899	0,407
	29-39	39	44,82		
	40-50	25	39,04		
	51 ve üzeri	17	50,09		

*p<0,05 anlamlı fark var, p> 0,05 anlamlı fark yok

Tablo 3’te Kruskal Wallis testine göre; yaş grupları arasında finansal tutum, finansal davranış ve finansal bilgi puanları bakımından istatistiksel anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Buna göre H7, H8 ve H9 hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 4’te finansal okuryazarlık düzeyi grupları arasında ölçek puanları bakımından karşılaştırma testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 4. Finansal Okuryazarlık Düzeyi Gruplarının Ölçek Puanları
Bakımından Karşılaştırılması

DEĞİŞKEN	KATEGORİ	N	S.O	X ²	P
Finansal Tutum	Çok az	3	39,17	9,184	0,057
	Az	6	42,25		
	Orta	35	38,73		
	İyi	32	45,31		
	Çok iyi	13	63,73		
Finansal Davranış	Çok az	3	15,33	15,890	0,003 *
	Az	6	34,58		
	Orta	35	38,44		
	İyi	32	48,72		
	Çok iyi	13	65,15		
Finansal Bilgi	Çok az	3	32,33	15,590	0,004 *
	Az	6	46,00		
	Orta	35	37,81		
	İyi	32	43,75		
	Çok iyi	13	69,88		

*p<0,05 anlamlı fark var, p> 0,05 anlamlı fark yok

Tablo 4'te Kruskal Wallis testine göre; finansal okuryazarlık düzeyi grupları arasında finansal tutum puanları bakımından istatistiksel anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi grupları arasında finansal davranış bakımından istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi çok az diyenlerin puan sıra ortalaması 15,33, az diyenlerin puan sıra ortalaması 34,58, orta diyenlerin puan sıra ortalaması 38,44, iyi diyenlerin puan sıra ortalaması 48,72, çok iyi diyenlerin puan sıra ortalaması 65,15'dir. Buna göre finansal okuryazarlık düzeyi çok az diyenlerin tutumu en düşük iken çok iyi diyenlerin tutumu en yüksektir. Finansal okuryazarlık düzeyi grupları arasında finansal bilgi puanları bakımından istatistiksel anlamlı farklılık bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi çok az diyenlerin puan sıra ortalaması 32,33, az diyenlerin puan sıra ortalaması 46,00, orta diyenlerin puan sıra ortalaması 37,81, iyi diyenlerin puan

sıra ortalaması 43,75, çok iyi diyenlerin puan sıra ortalaması 69,88'dir. Buna göre finansal okuryazarlık düzeyi çok az diyenlerin tutumu en düşük iken çok iyi diyenlerin tutumu en yüksektir. Buna göre H10 hipotezi reddedilmiş, H11 ve H12 hipotezleri kabul edilmiştir.

5.SONUÇ

Finansal okuryazarlık, bireylerin ve işletmelerin finansal konularda bilgi sahibi olma, tasarruf etme, yatırım yapma gibi becerilerini içermektedir. KOBİ'lerin maliyetleri azaltma, doğru finansal kararlar alma ve riskleri yönetme konusunda ileri düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olmaları önemlidir. Bu çalışma, Bolu ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, finansal bilgi alt boyutunun cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini, diğer alt boyutların ise cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini göstermektedir. Bu sonuç, kadınların finansal bilgi düzeyinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermekte ve Lusardi ve Mitchell'in (2014) çalışmasıyla uyumlu bir bulgu sunmaktadır. Çalışmada ayrıca, finansal okuryazarlık ölçeği alt boyutlarının yaşa ve medeni duruma göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, Çör (2018), Adıyaman (2020) ve Erdoğan ve Özsoy (2022) çalışmalarıyla örtüşmektedir.

Araştırmada, finansal okuryazarlık düzeyinin finansal davranış ve finansal bilgi alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça, KOBİ'lerin finansal davranışları ve finansal bilgi düzeyleri de artmaktadır. "Çok iyi" finansal okuryazarlık seviyesine sahip KOBİ'ler, genellikle daha olumlu finansal davranışlar sergileyip daha fazla finansal bilgiye sahip olmaktadır. Bu bulgular, literatürdeki önceki araştırmalarla da desteklenmektedir. Örneğin, Lusardi ve Mitchell (2015), finansal okuryazarlık düzeyi yüksek kişilerin daha iyi finansal kararlar aldığını ve daha az finansal stres yaşadığını belirtmiştir. Ayrıca, Njoroge (2013) KOBİ'lerin yüksek finansal okuryazarlığının firma başarısını artırdığını tespit etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeyinin

belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Yüksek finansal okuryazarlığa sahip bireyler, daha sağlıklı finansal kararlar almakta ve daha az finansal stres yaşamaktadır. Bu durum, finansal okuryazarlığın geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirmek için çeşitli öneriler sunulmaktadır. Öncelikle, KOBİ'lere yönelik finansal okuryazarlık eğitimleri düzenlenmeli, böylece finansal bilgi ve becerileri artırılmalıdır. Ayrıca, KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeylerini daha doğru bir şekilde belirlemek amacıyla alternatif araçlar geliştirilmelidir. Son olarak, finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi için teşvikler sağlanarak KOBİ'lerin bu konuda daha fazla çaba göstermeleri teşvik edilmelidir. Bu çalışma, 01.01.2022-01.09.2023 tarihleri arasında Bolu ili sınırları içinde (ilçeler dışında) faaliyet gösteren KOBİ'leri kapsamaktadır. Ancak KOBİ'lerin katılımındaki isteksizlik ve sınırlı örneklem büyüklüğü gibi önemli kısıtlarla sınırlandırılmıştır. Gelecekteki çalışmalarda, daha geniş bir örneklem kullanılarak ve farklı iller baz alınarak araştırmanın yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, D. (2020). KOBİ'lerde Finansal Okuryazarlık Seviyelerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Şırnak İli Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karatekin Üniversitesi, Çankırı.
- Akyol, C. (2010). Finansal Farkındalığın Yatırımcı Tercihlerine Etkileri: Özel Bankacılık Çalışanlarında Finansal Farkındalık Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Alkaya A., ve Yağlı İ. (2015). Finansal Okuryazarlık - Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İibf Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(40), 585– 589.
- Anna Wiśniewska, S., Joanna Nowakowska, G., Anna, B., Robert, S. (2016). Small Business Management In Relationships Of Micro And Macro Environment, 22nd International Academic Conference, Lisbon.
- Arslan, L. (2019). KOBİ'lerde İş Etiği Uygulamaları Üzerine Kültürlerarası Bir Çalışma, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Atkinson, A., ve Messy, F.-A. (2012). Measuring Financial Literacy: Results Of The Oecd / International Network On Financial Education Pilot Study. Rusya.
- Aykut, M. (2022). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Ölçülmesi: Isparta İli Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Bayrakdaroğlu, A. ve Şan, A. F. (2014). Financial Literacy Training As A Strategic Management Tool Among Small – Medium Sized Businesses Operating In Turkey, Procedia
- Brown, R. B., Saunders, M.N.K., Beresford, R. (2006). You Owe It To Yourself: The Financially Literate Manager, accounting forum, 30(2), 7-13.
- Çör, Ö. (2018). Kobilerde Finansal Okuryazarlık: Finansal Yönetime Etkisi, Sorunlar ve Öneriler. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

- Durmuşkaya, S. ve Kavas, Y. (2018). Akademik gelişim ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkinin tespiti üzerine bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi. Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (3), 925-939.
- Erdem, M. M. (2022). Küçük Sanayi İşletmelerinde Finansal Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma: Kütahya İli Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya.
- Erdoğan, F., ve Özsoy, H. (2022). Türkiye'de Finansal Okuryazarlık ve Emeklilik Planlaması: Bir Durum Çalışması. *Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 63(2), 137-154.
- Gencan, M. Y. (2018). Turizm Sektörü Kobi'lerinde Finansal Okuryazarlık: Trabzon İli Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Gökmen, H. (2012). Finansal Okuryazarlık. İstanbul, Hiperlink Yayınları.
- Gönen, P. D. E., ve Özmete, D. D. E. (2007). Finansal Refah: Finansal Yönetim Sürecinden Duyulan Tatmin, Finansal Davranışlar İle Öz-Saygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 11(11) , 57-69.
- Hung, A. A., Parker, A. M., ve Yoong, J. K. (2009). Defining and measuring financial literacy. *Journal of what Consumers Know and What They Think They Know*, 179-211.
- Kaya, A. (2015). KOBİ Yöneticilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma; İzmir İli Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- Khan M.Y. ve Jain P.K. (2008). *Financial Management: Text, Problems And Cases*. Tata Mcgraw-Hill Publishing Company Limited, New Delhi.
- Kulak, Ü. (2021). Esnafların Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Muğla İli Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi. *Tubar Dergisi*, 28, 283-298.

- Lusardi, A., ve Mitchell, O. (2014). Financial Literacy And Retirement Planning: Evidence And İmplications For Policy. *Journal Of Pension Economics and Finance*, 13(4), 509-544.
- Lusardi, A., ve Mitchell, O. (2015). Financial Literacy And Planning: Implications For Retirement Wellbeing. *Pension Research Council Working Paper*, 1.
- Njoroge, R. M. (2013) Relationship Between Financial Literacy And Entrepreneurial Success In Nairobi Count. (Yüksek Lisans Tezi), Nairobi University, Nairobi.
- Okka, O. (2010). Finansal Yönetim: Teori ve Çözümlü Problemler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özdemir, F. S. (2011). Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İmkb Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, E. (2014). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Paramasivan, C. ve Subramanian, T. (2009). Financial Managemet. New age international limited publishers.
- Patrick, C. (2015). The Effect Of Financial Literacy On Performance Of Small And Medium Enterprises In Trans Nzoia County. (Yüksek Lisans Tezi), Nairobi University, Nairobi.
- Salihu, A. (2015). Effect Of Environmental Factors On Small Scale Businesses Performance İn Kano And Sokoto States. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahmadu Bello University, Zaria.
- Sage Canadian Small Business Financial Literacy Survey, (2012), <https://www.sage.com/na/~-/media/site/sagena/documents/surveys/Sage-Canadian-Small-BusinessFinancial-Literacy-Survey>, (11.03.2020).

- Samkin, G. Pitu, E. ve Low, M. (2014). Identifying the financial literacy skills necessary to run a small new zealand business, e-journal of business education and scholarship of teaching, 8, (1).
- TDK, (2023). <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 09.11.2023).
- Uçar, S., Kaya, F., & Er, H. (2024). KOBİ'lerin finansal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. In H. Karadal, N. Duman, M. Ş. Karadal, & O. Yılmaz (Eds.), 10th International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress Abstract E-Book (pp. 98-99). Targoviste, Romania.
- Üngör, A. (2021). Finansal Okuryazarlık ve Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Firma Performansı Arasındaki İlişki: Bursa Üzerine Alan Araştırması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Vo Van, D. (2015). The Effects Of Local Business Environments On Smes' Performance: Empirical Evidence From The Mekong Delta. Asian Academy of Management, 20(1).
- Xiao, J.J. ve O'Neill, B. (2016). Consumer financial education and financial capability. International Journal of Consumer Studies, 40, 712-721.
- <https://www.sgk.gov.tr/Home/Index2/#>